

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk

w sprawie **Z. L.**

oskarżonego z art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 539e § 1 k.p.k.

w dniu 28 czerwca 2023 r.,

skargi pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt IV Ka 1355/22,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 28 października 2022 r., sygn. akt VIII K 198/19, i przekazującego sprawę do

ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić skargę,

2. zwolnić oskarżycielkę posiłkową od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie skargowe.

UZASADNIENIE

Z. L. został oskarżony o to, że „w dniu 5 października 2017 r. w P., nie dopełniając obowiązku sprawdzenia stanu ogrodzenia budowy przy skrzyżowaniu ul. [...] w P., w tym w szczególności podpór, które powinny być zakotwione do podłoża w każdym przęśle ogrodzenia i nie usuwając nieprawidłowości w montażu tego ogrodzenia polegających na tym, że nie wszystkie przęsła paneli ogrodzenia były zakotwione w podłożu, w związku z przewróceniem się tego ogrodzenia na M. S.

naraził pokrzywdzoną na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, a nadto jego zachowanie spowodowało u pokrzywdzonej obrażenia ciała w postaci wieloodłamowego złamania trzonu kręgu L1, które to obrażenia naruszyły czynności narządu ciała na czas dłuższy niż siedem dni”, tj. o czyn z art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 28 października 2022 r., sygn. akt VIII K 198/19, Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, uznając, że oskarżony Z. L. swoim zachowaniem wypełnił znamiona przestępstwa z art. 160 § 1 k.k. w zw. z art. 157 § 3 k.k. w zw. z art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., polegającego na tym, że „w dniu 5 października 2017 r. w P., nie dopełniając obowiązku sprawdzenia stanu ogrodzenia budowy przy skrzyżowaniu ul. [...] i ul. [...] w P., w tym w szczególności podpór, które powinny być zakotwiczone do podłoża w każdym przęśle ogrodzenia i nie usuwając nieprawidłowości w zakresie montażu tego ogrodzenia, w związku z przewróceniem się tego ogrodzenia na M. S. naraził pokrzywdzoną na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, powodując nieumyślnie u pokrzywdzonej obrażenia ciała w postaci wieloodłamowego złamania trzonu kręgu L1, które to obrażenia naruszyły czynności narządu ciała na czas dłuższy niż siedem dni”, na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. — postępowanie karne wobec Z. L. warunkowo umorzył na okres dwóch lat tytułem próby. Jednocześnie Sąd pierwszej instancji orzekł wobec oskarżonego środek kompensacyjny oraz obciążył go kosztami procesu.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej oraz obrońcę oskarżonego Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt IV Ka 1355/22, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Skargę od tego wyroku wniósł pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej M. S. Zarzucił rozstrzygnięciu Sądu drugiej instancji „obrazę przepisów postępowania, tj. art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w obliczu niewystąpienia w przedmiotowej

sprawie przesłanek dopuszczających podjęcie rozstrzygnięcia kasatoryjnego wymienionych w dyspozycji powyższego przepisu”.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na skargę obrońca oskarżonego wniósł o jej oddalenie w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie zasługiwała na uwzględnienie i dlatego podlegała oddaleniu.

Na wstępie przypomnieć należy, że art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. przewiduje, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Ostatnia z wymienionych przesłanek jest wypełniona wtedy, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNK 2019, z. 6, poz. 31).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Poznaniu jako przesłankę rozstrzygnięcia o charakterze kasatoryjnym wskazał właśnie na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. W uzasadnieniu wyroku Sąd odwoławczy argumentował, że wadą całego dotychczasowego postępowania było oparcie się, zarówno przy formułowaniu aktu oskarżenia, jak i przy wydawaniu zaskarżonego wyroku, na stanie faktycznym ustalonym w oparciu o opinię biegłego z zakresu budownictwa wydaną, m.in. na podstawie materiału dowodowego objętego zakazem dowodowym. Opinia wydana została z uwagi na konieczność uwzględnienia

wiedzy specjalistycznej i jest istotą badanej sprawy, co w sposób jednoznaczny wynika z pisemnych motywów wyroku Sądu pierwszej instancji.

Jednocześnie Sąd odwoławczy wskazał, że konieczności ponownego przeprowadzenia w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji wszystkich dowodów nie można zawężyć jedynie do sytuacji, gdy: wszystkie dowody były nieprawidłowo przeprowadzone, albo w sprawie przez sąd pierwszej instancji w ogóle nie został przeprowadzony żaden dowód. Zdaniem sądu *ad quem* konieczność ponownego przeprowadzenia w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji wszystkich dowodów wystąpi również wtedy, gdy w kontekście okoliczności istotnych dla prawidłowego rozstrzygnięcia w kwestii odpowiedzialności karnej, nieprawidłowe przeprowadzenie większości dowodów spowoduje niemożność poddania ocenie tych prawidłowo przeprowadzonych.

W części uzasadnienia swego wyroku, zawierającej wskazania co do dalszego postępowania, Sąd Okręgowy w Poznaniu stwierdził między innymi, że Sąd pierwszej instancji winien przeprowadzić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie, ograniczając je, oczywiście za zgodą stron, do minimum, dokonać oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym przede wszystkim nowej opinii biegłego z dziedziny budownictwa, i stwierdzić czy rzeczywiście materiał dowodowy niniejszej sprawy wskazuje na sprawstwo i winę oskarżonego.

Należy podzielić zapatrywania Sądu drugiej instancji, wskazując przy tym co następuje.

Zgodzić należy się, że w realiach kontrolowanej sprawy opinia biegłego jest dowodem o charakterze zasadniczym, albowiem jej prawidłowe rozstrzygnięcie wymaga wiedzy specjalistycznej, którą nie dysponują ani organy procesowe, ani strony, ani też świadkowie składający zeznania w sprawie. Jednocześnie nie ulega wątpliwości, że przeprowadzenie przewodu sądowego w całości, jest niezbędne nie tylko w sytuacji określonej w powołanej wyżej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, ale także wtedy, gdy z uwagi na wady prawne postępowania przez sądem *meriti*, postępowanie to nie może zostać uznane za spełniające kryterium rzetelnego procesu. Jeżeli więc ocena większości dowodów wymaga przy

ich analizie odwołania się do dowodu, który był – z przyczyn prawnych – dowodem niedopuszczalnym, i dopiero wtedy, gdy ten kluczowy, prawidłowo przeprowadzony dowód pozwoli na zweryfikowanie pozostałych, a tym samym możliwe stanie się prawidłowe rozstrzygnięcie w przedmiocie postępowania, to orzeczenie Sądu odwoławczego o konieczności ponowienia całego postępowania pierwszoinstancyjnego jest jak najbardziej prawidłowe.

Wobec powyższego nie można podzielić argumentacji przedstawionej przez skarżącego, że wystarczające – wobec stwierdzonego naruszenia prawa procesowego – byłoby złożenie przez biegłego w postępowaniu przed sądem drugiej instancji depozycji w których odniósłby się do materiałów poddawanych analizie na potrzeby opracowywanej opinii, w tym osobowego materiału dowodowego. Takie postępowanie Sądu drugiej instancji godziłoby bowiem właśnie w prawo do rzetelnego procesu karnego przejawiające się między innymi w dyrektywie lojalności, która mieści w sobie zakaz wprowadzania w jakikolwiek sposób w błąd uczestnika procesu. Takim zaś uczestnikiem w realiach niniejszej sprawy był powołany przez organ procesowy biegły, który nie został prawidłowo poinformowany co do zakresu materiału dowodowego mającego znaczenie procesowe, w tym dla prawidłowego opiniowania w sprawie. Jak trafnie zauważył jednocześnie Sąd Okręgowy w Poznaniu w treści uzasadnienia swojego wyroku kasatoryjnego, skoro opinia została sporządzona w oparciu o objęty zakazem dowodowym materiał to „nie ma takiej możliwości, aby z umysłu biegłego wyekstrahować część materiału dowodowego, objętego zakazem i oczekiwać od niego, aby wypowiadał się na tezy dowodowe z jego pominięciem”.

Podsumowując, nie ulega wątpliwości, że w sytuacji, gdy postępowanie przed sądem *meriti* nie miało charakteru procesu rzetelnego, a za taki przypadek uznać należy też postępowanie dowodowe, w którym mający zasadnicze znaczenie dowód, także w kontekście oceny pozostałego materiału dowodowego, przeprowadzony został w sprzeczności z obowiązującymi przepisami, konieczność ponowienia przewodu sądowego w całości jawi się jako oczywistość.

Uzasadnienia dla przeprowadzenia jedynie postępowania uzupełniającego przez Sąd odwoławczy w tej sprawie nie może stanowić w tym stanie rzeczy również – pomimo niewątpliwie niekomfortowego jej charakteru – sytuacja osobista i

materialna pokrzywdzonej, na którą przywołuje się autor skargi. Taka okoliczność bowiem ma znaczenie na innym etapie procedowania i to w toku procesu spełniającego wymóg rzetelności.

Skoro zatem zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego ogranicza się jedynie do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (zob. np. uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23), a w sprawie niniejszej w ocenie Sądu Najwyższego taka podstawa – wbrew twierdzeniom pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej – wystąpiła, to skargę należało oddalić jako niezasadną.

Z uwagi na sytuację majątkową oskarżycielki posiłkowej (zob. postanowienie SO w Poznaniu z dnia 12 kwietnia 2023 r., IV WSU 4/23 – k. 916), a także uznając, że przemawiają za tym względy słuszności, pomimo nieuwzględnienia wniesionego przez jej pełnomocnika środka odwoławczego (art. 636 § 1 k.p.k.), Sąd Najwyższy uznał za konieczne zwolnienie jej od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie skargowe.

Kierując się powołanymi względami orzeczono jak na wstępie.

[K.K.]

[ms]

